

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Urgente zaken aanpakken

Woningbouw | Stikstof | Netcongestie

Formatie-inzet november 2025

Gezamenlijke provincies
www.ipo.nl

Drie urgente zaken

Namens de provincies richt het IPO zich voor de formatie op drie urgente zaken: woningbouw, stikstofaanpak en het verhelpen van de congestie op het stroomnet. Het zijn zaken waarop Nederland nu vastloopt. Jongeren wachten te lang op woningen, het stikstofprobleem maakt vergunningverlening vaak onmogelijk, boeren en andere ondernemers missen duidelijkheid en zekerheid. Met als gevolg schade aan economie en natuur en grote consequenties voor inwoners, bedrijven en organisaties. Daar moeten we samen iets aan doen. In deze inbreng geven we aan wat er wel kan en hoe het nieuwe coalitieakkoord hieraan kan bijdragen.

Onze drie hoofdboodschappen voor de formatie:

Woningbouw:

Voor de bouw van voldoende en betaalbare woningen is invulling van de randvoorwaarden, voldoende rijksgeld en aanpassing van regelgeving onmisbaar.

Provincies willen – conform de Woontopafspraken - 100.000 woningen per jaar bouwen. Hiervan is tenminste $\frac{2}{3}$ betaalbaar en minimaal 30% sociale huur. Zodat er voor de juiste doelgroep op de juiste plek snel meer huizen bijkomen. Dit vraagt aanpassingen. Voor de bouw zijn gestandaardiseerde, uniforme regels voor duurzamere woningen nodig. Die zorgen voor gelijke omstandigheden voor ontwikkelaars en bouwers en voor extra innovatie en industrialisatie van de bouw. Dit leidt tot snellere, goedkopere en duurzame bouw. De randvoorwaarden moeten hiervoor op orde zijn: onder meer financiering van publieke onrendabele toppen, aanpak van netcongestie, stikstofruimte, bereikbaarheid, investeringsvermogen van woningbouwcorporaties en voldoende ambtelijke capaciteit. Dit vergt jaarlijks minstens € 4 miljard tot € 5 miljard van het Rijk, blijkt uit [onze woningbouwrapportage](#). Behoud van de Spreidingswet bevordert dat er voldoende opvangplekken voor asielzoekers zijn.

Stikstofaanpak

Wij pleiten voor een compleet, financieel gedekt en juridisch verankerd maatregelenpakket, dat op korte termijn voorziet in geborgde stikstofreductie en natuurverbetering.

Dat is in de kern wat Nederland op het stikstofdossier nodig heeft om het land van het slot te krijgen. Gerechtelijke uitspraken en juridische adviezen geven continu aan dat belemmeringen op woningbouw, waterveiligheid, energietransitie en achteruitgang van natuur alleen op te heffen zijn met zowel geborgde stikstofreductie als natuurherstel. Dat vraagt handelings- en toekomstperspectief. Dat is te bieden door concrete bedrijfsspecifieke emissiedoelen, langjarige financiering voor maatschappelijke diensten en een juridisch onderbouwde houdbare rekenkundige ondergrens. Door de vergunningverlening hiermee weer op gang te brengen zijn economische activiteiten en onder anderen PAS-melders te helpen. Met maatschappelijke partners hebben we drie bouwsteendocumenten voor het kabinet opgesteld die de benodigde [emissiereductie in de landbouw, agrarisch landschaps-en natuurbeheer](#) en [natuurherstel](#) mogelijk maken.

Verhelpen netcongestie

Wij willen met een maatregelenmix en passende financiering congestie in het stroomnet beperken en wegnemen.

De toegang tot het stroomnet stukt, terwijl dit een cruciale vestigingsfactor voor bedrijven is en essentieel is voor woningbouw. De toenemende vraag naar stroom vergroot het probleem. Provincies werken samen met de sector voortvarend aan een toekomstbestendig energiesysteem, maar krijgen hier vanaf 2026 minder geld voor. Dit terwijl er landelijk juist meer geld nodig is om het net te kunnen uitbreiden. Congestie is tegelijkertijd te verminderen door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Warmtenetten, gebruik van batterijen, stimulering van slimme apparaten, prijsprikkels en energiehubs kunnen het stroomnet ontlasten.

Constructieve werkhouding, rijksgeld nodig voor nationale opgaven

Provincies willen constructief en gelijkwaardig samenwerken met Rijk, medeoverheden en maatschappelijke partners. De opgaven waar het land voor staat, zijn te groot om deze ieder voor zich aan te pakken. Daar hoort bij dat we in staat moeten zijn om te leveren. De opgaven zijn niet aan te pakken zonder extra geld van het Rijk. De financiële inzet is geen claim voor provincies maar voor de landelijke aanpak die nodig is. Waarbij het oplossen van problemen zich later terugbetaalt. Daarnaast moeten provincies hun werk zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Dit is de laatste tijd verder onder druk komen te staan. Door korting op provinciaal geld en op budgetten die provincies aan anderen toekennen. Als provincies wetten en taken namens het Rijk uitvoeren verwachten wij ondersteuning van het Rijk.

Foto van Ina Adema, IPO voorzitter

Aanvullende onderwerpen voor formatie en het coalitieakkoord, die beleid en geld vragen:

Landelijk gebied

Maak oplossingen op gebiedsniveau mogelijk

In het landelijk gebied komen uitdagingen op het gebied van stikstofreductie, voedselzekerheid, natuurherstel, waterkwaliteit en het tegengaan van verdroging en bodemdaling samen. Overheden, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld kunnen op gebiedsniveau voor oplossingen zorgen. Maar we hebben – voor een integrale aanpak - hiervoor wel instrumentarium, financiering en beleidsruimte nodig.

Klimaat en energie

Duidelijk, stabiel en voorspelbaar energie- en klimaatbeleid

Voor decentrale overheden, bedrijven en burgers en de investeringsbereidheid is duidelijk, stabiel en voorspelbaar energie- en klimaatbeleid essentieel. Anders komt er niets terecht van de bouw van betaalbare woningen, verduurzaming van bedrijven en het verkleinen van de energie-afhankelijkheid van andere landen. De internationale situatie vraagt om een betrouwbare en weerbare energievoorziening.

Ruimte en Leefomgeving

Vang klimaatverandering verantwoord op

De werkwijze om beter rekening te houden met water en bodem bij de inrichting van ons land moet voorop staan. Door water langer vast te houden, kunnen we langere periodes van droogte beter opvangen. Terwijl ons systeem clusterbuien beter moet aankunnen. Onvoldoende (drink)water bedreigt nieuwbouw, landbouw, natuur en economie. Een gezonde en weerbare natuur is van groot belang, ook om bijvoorbeeld effecten van klimaatverandering zoals toenemende natuurbranden te kunnen opvangen. Rijksmaatregelen en -budget zijn nodig om het systeem robuuster te maken.

Een robuust VTH-stelsel

Om urgente maatschappelijke opgaven binnen de fysieke leefomgeving op te lossen – zoals netcongestie, stikstofdossier en woningnood – is robuuste Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) essentieel. Hiervoor zijn al belangrijke stappen gezet richting een robuust VTH-stelsel. Verdere verbetering en verhogen van de kwaliteit vraagt structureel €30 miljoen tot €60 miljoen van het Rijk en meer capaciteit.

Regionale economie

Focus voor versterken concurrentievermogen

Wil het kabinet werk maken van innovatie, dan past het niet om op succesvolle stimuleringsregelingen als de MKB Innovatie en Topsectorenregeling (MIT) en op Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) te korten, zoals bij de begroting voor 2026 is beoogd. Terugdraaien is nodig. Het zet anders de rem op innovatie terwijl die juist in een krappere arbeidsmarkt nodig is om tot nieuwe oplossingen en aanpakken te komen.

Prioritering en geld voor ruimte voor economie

Voldoende ruimte voor economie is nodig om belangrijke transities te faciliteren. Met Rijk en gemeenten komen we tot een Uitvoeringsagenda. Dat vraagt van het Rijk duidelijke keuzes wat voor economie Nederland wil zijn. Met ondersteuning bij (financiële) risico's die provincies lopen bij de aanpak van bedrijventerreinen en het vrijhouden van ruimte voor bedrijven en sectoren van nationaal belang.

Mobiliteit

Meer budget voor bereikbaarheid, out of the box denken

Het verkeer loopt op steeds meer plekken vast. Er is structureel meer budget nodig, voor onderhoud, vernieuwing en aanleg van infrastructuur. Andere vormen van bekostiging, zoals Betalen naar Gebruik, zijn mogelijk, op voorwaarde dat dit provincies niets extra's kost. Beter benutten van bestaande infrastructuur en systemen heeft meer potentie en is belangrijk, zodat auto, fiets en OV elkaar naadloos aanvullen.

Toekomstbestendig en betaalbaar openbaar vervoer vraagt structureel meer geld

Goed en betaalbaar openbaar vervoer is essentieel voor de bereikbaarheid van stad en regio. Hiervoor is het nodig de huidige bezuinigingen op het OV terug te draaien. Daarnaast is het van belang ook te investeren in het OV om toekomstbestendig te zijn. De woninggroei maakt juist meer en hoogwaardig OV noodzakelijk. Net als investeren in vraaggestuurd OV, samen met doelgroepenvervoer en nieuwe vormen van deelmobiliteit

Digitalisering

Investeren in informatievoorziening in het fysieke domein

Om de beste oplossingen te vinden voor urgente maatschappelijke opgaven binnen de fysieke leefomgeving – zoals stikstofreductie, netcongestie en woningbouw – is een integrale en goede informatievoorziening op basis van kwalitatief goede data, evident. Het is noodzakelijk te blijven investeren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), digitalisering VTH-stelsel, (decentrale) data en digitale informatieproducten.

Zorg voor structurele financiering en uitvoering van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie

De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), die breed inhoudelijk draagvlak heeft, vormt de basis voor vergaande samenwerking tussen overheden en dienstverleners op het gebied van digitalisering. In het licht van urgente ruimtelijke vraagstukken als de energietransitie en de woningbouwopgave is het essentieel om de NDS uit te voeren.

Cultuur

Maak cultuur toegankelijk voor iedereen, overal

Cultuur moet voor iedereen, overal in elke regio toegankelijk zijn. Provincies onderschrijven de ingrijpende vernieuwing van het cultuurbestel zoals de Raad voor Cultuur adviseert en willen gezamenlijk optrekken met gemeenten, de cultuursector en het kabinet om deze vernieuwing te realiseren. Met oog voor regionale spreiding van cultuurgelden.

Investeer in erfgoedparticipatie en de rol van erfgoed in de ruimte

Investeer structureel in erfgoedparticipatie en benut erfgoed als drager van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van Nederland. Erfgoed verbindt mensen met hun leefomgeving en versterkt de maatschappelijke betrokkenheid bij de grote ruimtelijke transitie waar ons land voor staat. Werk met provincies samen aan een Rijksprogramma "Erfgoed in de Ruimte" dat participatie, identiteit en duurzaamheid verbindt.

Strategisch lobbyadviseur
Robbert-Jan van de Werken
06-42134042
rvdwerken@ipo.nl

Strategisch lobbyadviseur
Marcel de Jong
06-52071114
madjong@ipo.nl

